

ZÁKLADY OBČANSKÉHO PRÁVA PROCESNÍHO

Ilona Schelleová

KEY Publishing s.r.o.
Ostrava

2011

Spoluautorem kapitoly 8. Úvod do insolvenčního práva
je doc. JUDr. Karel Schelle, CSc.

© Ilona Schelleová 2011

Foto na obálce ©Alexey Klementiev/Fotky&Foto

ISBN 978-80-7418-120-7

Obsah

I	Postavení soudů v systému státních orgánů.....	7
1.1	Podstata soudnictví	7
1.2	Druhy soudnictví.....	11
1.3	Organizační principy soudnictví.....	12
1.3.1	Výkon soudní moci pouze soudem.....	13
1.3.2	Výkon soudní moci jménem republiky.....	16
1.3.3	Nezávislost soudů.....	17
1.3.4	Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci	17
1.3.5	Jednota soudní soustavy.....	18
1.3.6	Rozhodování senátem a samosoudcem	19
1.3.7	Účast lidu na výkonu soudní moci	20
2	Právní úprava soudnictví.....	23
3	Organizace soudnictví	29
3.1	Soudní soustava	29
3.2	Pravomoc českých soudů	30
3.3	Okresní soudy.....	37
3.4	Krajské soudy	38
3.5	Vrchní soudy	43
3.6	Nejvyšší soud.....	44
4	Obchodní soudnictví.....	47
4.1	Vývoj obchodního soudnictví.....	47
4.2	Současná úprava obchodního soudnictví	51
4.3	Konkursní soud.....	53
4.3.1	Pravomoc konkursního soudu.....	53
4.3.2	Příslušnost konkursního soudu.....	54
4.3.3	Obsazení konkursního soudu.....	57
4.4	Rejstříkový soud	59
4.4.1	Obchodní rejstřík	59
4.4.2	Soustava rejstříkových soudů	59
4.4.3	Místní příslušnost rejstříkových soudů	59
5	Civilní řízení.....	61
5.1	Řízení na prvním stupni	62
5.1.1	Způsobilost být účastníkem soudního řízení	62
5.1.2	Procesní způsobilost.....	62
5.1.3	Zahájení sporného řízení	65
5.1.4	Dispoziční úkony účastníků.....	65
5.1.5	Žaloba.....	65
5.1.6	Změna žaloby.....	67
5.1.7	Zpětvzetí žaloby	68
5.1.8	Uznání nároku	68
5.1.9	Vzájemná žaloba.....	68
5.1.10	Soudní smír	69
5.1.11	Průběh řízení	69

5.1.12	Soudní jednání	71
5.1.13	Zkrácené řízení	71
5.1.13.1	Řízení rozkazní	71
5.1.13.2	Řízení ve věcech směnečných a šekových	73
5.1.14	Nesporná řízení v obchodních věcech.....	75
5.2	Opravná řízení.....	81
5.2.1	Obecná charakteristika	81
5.2.2	Odvolání	82
5.2.2.1	Náležitosti odvolání.....	82
5.2.2.2	Účinky odvolání	83
5.2.2.3	Řízení o odvolání.....	84
5.2.3	Obnova řízení	85
5.2.4	Žaloba pro zmatečnost	86
5.2.5	Dovolání.....	89
6	Exekuční řízení	93
6.1	Charakteristika exekučního řízení	94
6.2	Skupiny, druhy a způsoby exekuce	96
6.3	Prameny exekučního řízení.....	100
6.4	Zásady exekučního řízení	102
6.5	Exekuční soud	105
6.5.1	Pravomoc a příslušnost soudu	105
6.5.2	Obsazení soudu	107
6.6	Činnost soudu před nařízením exekuce	108
6.7	Prohlášení o majetku	109
6.8	Předpoklady pro exekuci.....	111
6.8.1	Procesní podmínky	111
6.8.2	Účastníci řízení.....	112
6.8.3	Exekuční titul.....	114
6.8.4	Věcná legitimace.....	115
6.8.5	Vykonatelnost.....	117
6.9	Průběh exekučního řízení	118
6.9.1	Nařízení exekuce	118
6.9.2	Postup soudu při exekuci	120
6.9.3	Ochrana povinného	123
6.9.4	Ochrana třetích osob	124
6.9.5	Odklad exekuce.....	126
6.9.6	Zastavení exekuce.....	129
6.9.7	Skončení exekuce	132
6.9.8	Náklady exekuce.....	133
7	Rozhodčí řízení.....	136
7.1	Charakteristika rozhodčího řízení	136
7.2	Prameny rozhodčího řízení.....	138
7.3	Vymezení rozhodčí smlouvy.....	138
7.4	Rozhodci	140
7.5	Rozhodčí řízení.....	141
7.6	Zrušení rozhodčího nálezu soudem	144

7.7	Rozhodčí řízení s mezinárodním prvkem	145
7.8	Působnost soudů v rozhodčím řízení	146
8	Úvod do insolvenčního práva	148
8.1	Krizový management a jeho právní nástroje	148
8.2	Charakteristika úpadkového práva	150
8.3	Výchozí inspirační zdroje právní úpravy insolvenčního řízení	166
8.3.1	Jednotlivé vývoje etapy konkursního práva	166
8.3.1.1	Římské právo	166
8.3.1.2	Cesty ke konkursnímu řízení ve středověku.....	168
8.3.1.3	První kodifikace konkursního práva	173
8.3.1.4	Konkursní právo v habsburské monarchii po roce 1848.....	174
8.3.1.5	Právní úprava konkursního práva v první Československé republice..	177
8.3.1.6	Návrat ke konkursnímu právu po roce 1989	178
8.3.2	Zahraniční právní úpravy insolvenčního řízení	182
8.4	Cesta k současné právní úpravě.....	189
8.5	Zahájení insolvenčního řízení a jeho důsledky	208

Postavení soudů v systému státních orgánů

- 1.1 Podstata soudnictví
- 1.2 Druhy soudnictví
- 1.3 Organizační principy soudnictví
  - 1.3.1 Výkon soudní moci pouze soudem
  - 1.3.2 Výkon soudní moci jménem republiky
  - 1.3.3 Nezávislost soudů
  - 1.3.4 Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci
  - 1.3.5 Jednota soudní soustavy
  - 1.3.6 Rozhodování senátem a samosoudcem
  - 1.3.7 Účast lidu na výkonu soudní moci

1.1 Podstata soudnictví

K nejdůležitějším funkcím státu patřil vždy výkon soudnictví. **Hlavním úkolem soudů je zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům.** To vyplývá ze základních funkcí právního státu spočívající v garantování práva na soudní ochranu. Tedy každý člověk má mít svobodný přístup k soudům. Podíváme-li se na tento problém historicky, tak zjistíme, že nejstarším právním dokumentem, v němž bylo zakotveno právo na soudní ochranu, je pravděpodobně **Magna Charta Libertatum** z roku 1215 (viz čl. 39). Z toho vychází i další anglické ústavní dokumenty, zejména **Habeas Corpus Act** z roku 1679 a **Bill of Rights** z roku 1689. Právo na soudní ochra-

nu bylo zakotveno i ve francouzských a amerických ústavních normách. Je to zejména již francouzská ústava z roku 1791 a **dotatky V–VII Ústavy Spojených států amerických** z roku 1791.

Právo na soudní ochranu bylo zakotveno i v nejvýznamnějších mezinárodních právních dokumentech. Především je třeba upozornit na čl. 8 a 10 **Všeobecné deklarace lidských práv** přijaté Organizací spojených národů v roce 1948. Základní myšlenky zakotvené v této deklaraci byly rozpracovány zejména v **Mezinárodním paktu o občanských a politických právech** a v **Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech**. Konečně důležitým mezinárodním dokumentem, v němž je vyjádřeno právo na soudní ochranu je **Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod** uzavřená v Římě na půdě Rady Evropy roku 1950.

Z českých ústavních dokumentů je to především **Listina základních práv a svobod** (č. 2/1993 Sb.). V čl. 36 je zakotveno, že „každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a v stanovených případech u jiných orgánů“. V odst. 2 stejného článku je zakotveno: „Kdo tvrdí, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím orgánu veřejné správy, může se obrátit na soud, aby přezkoumal zákonnost takového rozhodnutí, nestanoví-li zákon jinak. Z pravomoci soudu však nesmí být vyloučeno přezkoumávání rozhodnutí týkajících se základních práv a svobod podle Listiny. „Na to navazují ustanovení: „Každý má právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem“. V čl. 37 Listiny je garantováno, že „každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké“ (odst. 1), „každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení“ (odst. 2), „všichni účastníci jsou si v řízení rovni“ (odst. 3.). Konečně v posledním odstavci citovaného článku je zakotveno, že „kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka“.

Velmi důležitá ustanovení (podrobněji se jim budeme věnovat v další části) obsahuje čl. 38: „Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon“. „Každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. Veřejnost může být vyloučena jen v případech stanovených zákonem.“ Články 39 a 40 se týkají trestního řízení. Čl. 39: „Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.“ Čl. 40: „Jen soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy“ (odst. 1). „Každý, proti němuž je vedeno trestní řízení, je považován za nevinného, pokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu nebyla jeho vina vyslovena“ (odst. 2). „Obviněný má právo, aby mu byl poskytnut čas a možnost k přípravě obhajoby a aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce. Jestliže si obhájce nezvolí, ačkoliv ho podle zákona

mít musí, bude mu ustanoven soudem. Zákon stanoví, v kterých případech má obviněný právo na bezplatnou pomoc obhájce“ (odst. 3). „Obviněný má právo odepřít výpověď tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven“ (odst. 4). „Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem“ (odst. 5). „Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější“ (odst. 6). Ustanovení Listiny základních práv a svobod jsme odcitovali v plném znění, protože tvoří základní pilíře českého soudního práva, a proto v dalších částech této publikace budeme s nimi soustavně pracovat a na ně odkazovat.

Vzhledem k tomu, že soudy plní významné funkce každého právního státu, jsou významnou součástí státního mechanismu. Na jejich efektivnosti fungování tedy do značné míry závisí naplňování požadavku právního státu – ochrana práva. Z toho důvodu organizaci soudnictví věnují významnou pozornost ústavní předpisy všech demokratických států. **Ústava České republiky** (zákon č. 1/1993 Sb. ze 16. prosince 1992) o ní hovoří jednak v základních člancích (1 až 4), v některých dalších částech z hlediska vztahu k orgánům moci zákonodárné a výkonné (čl. 27, 28, 62, 65, 80) a zvláště pak v hlavě čtvrté nazvané „Moc soudní“ (čl. 81 až 96).

V čl. 2 Ústavy je zdůrazněno, že „lid je zdrojem veškeré státní moci, vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní“. V čl. 4 je dále zakotveno, že „základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci“.

Postavení soudů a soudců je zakotveno v hlavě čtvrté. Čl. 81 říká, že „soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy“ V článku následujícím (82) je zdůrazněno, že „soudci jsou při výkonu své funkce nezávislí. Jejich nestrannost nesmí nikdo ohrožovat. Soudce nelze proti jeho vůli odvolat nebo přeložit k jinému soudu, výjimky vyplývající zejména z kárné odpovědnosti stanoví zákon. Funkce soudce je neslučitelná s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu ani s jakoukoli funkcí ve veřejné správě, zákon stanoví, se kterými dalšími činnostmi je výkon soudcovské funkce neslučitelný.“

V člancích 83 až 89 je právně upraveno postavení Ústavního soudu České republiky.

Poslední část čtvrté hlavy je nazvaná „Soudy“ a řeší se v ní úkoly soudů, organizace soudní soustavy, způsob jmenování soudců, způsob jejich rozhodování, jejich vázanost zákonem a hlavní zásady postavení účastníků soudního řízení, kterými jsou rovnost, ústnost a veřejnost.

Hlavním úkolem soudů, jak vyplývá z Ústavy, je tedy zákonem stanoveným způsobem poskytovat ochranu právům. Určení místa soudní moci z hlediska pojetí výkonu moci lidu v demokratickém právním státu závisí na jaké koncepci dělby moci stojí. Teorie dělby moci (Locke, Montesquieu)

vychází ze dvou požadavků. Tím prvním je samostatnost moci zákonodárné, výkonné a soudní s tím, že žádná z těchto mocí nemá zasahovat do sféry vyhrazené jiné státní moci. Druhým požadavkem je, aby mezi jednotlivými státními mocemi existoval systém „brzd a protivah“ zabraňující tomu, aby se kterákoli z uvedených mocí vymkla kontrole a mohla v důsledku toho ovládnout stát. Skutečné postavení soudů v systému státních orgánů však vyplývá z toho, na jaké koncepci dělby moci je příslušný systém postaven. Dualistická teorie řadí soudní moc do oblasti výkonné moci (legis executio), trialistické a kvadrialistické, popřípadě ještě strukturálnější teorie přisuzují soudní moci samostatné místo.

Samostatnost soudnictví znamená, že soudní pravomoc nemá žádný jiný státní orgán, ale i naopak, že soud nesmí svou činností nahrazovat činnosti, příslušející orgánům jiných státních mocí. Zejména totalitní socialistické státy v některých případech přenášely funkce soudů na jiné orgány, a to jak státní, tak nestátní. Státními orgány byla například hospodářská arbitráž nebo státní notářství. Mezi nestátní orgány, na něž byly přenášeny funkce soudů zejména místní lidové soudy.¹ Nejkráklavější případy však se objevily v padesátých letech, kdy působily tzv. akční trojky a pětky. V období národního odboje proti fašismu zase působily např. tzv. partizánské soudy. Rovněž některé pracovněprávní spory řešily, někdy dokonce i obligatorně, orgány nestátní, jejichž postavení upravoval zákoník práce. Od přenášení funkcí soudů na jiné orgány ovšem musíme rozlišovat alternativní řešení sporů. To znamená, že účastníci mohou projevit vůli v tom směru, že svůj spor nepředloží k řešení soudnímu orgánu, ale například rozhodci, rozhodčí komisi, rozhodčímu soudu atd.

Naše ústavní předpisy tyto otázky řeší tím, že vymezují:

- obecně pojem soudní moci či pravomoci,
- orgány, kterým je svěřen výkon soudnictví,
- ústavní zásady, na kterých je výkon soudnictví založen.²

Úkoly našeho soudnictví jsou demonstrativně vyjmenovány v § 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích) v platném znění:

- a) projednávají a rozhodují spory a jiné věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o občanském soudním řízení,
- b) projednávají a rozhodují trestní věci patřící do jejich pravomoci podle zákonů o trestním řízení,
- c) rozhodují v dalších případech stanovených zákonem nebo mezinárodní smlouvou, s níž vyslovil souhlas Parlament, jíž je Česká republika vázána a která byla vyhlášena.

¹ K tomu podrobněji zejména **Jičínský, Z.:** *Právní myšlení v 60. letech a za normalizace*, Praha 1992; **Zoulík, F.:** *Soudy a soudnictví*, Praha 1995, s. 44–45.

² **Filip, J.:** *Ústavní právo II*, Brno, Masarykova univerzita 1994, s. 199.

K těmto úkolům je samozřejmě třeba přidat úkoly, jež plní ústavní soudnictví, tedy zajišťování rozhodování o ústavnosti zákonů a zákonnosti jiných právních předpisů, popřípadě individuálních právních aktů a postupů.

Není možné zapomenout ani na to, že významnou složkou úkolů soudů je jejich výchovná a preventivní činnost. Výchovně a preventivně má působit především vlastní projednávání věci před soudem. Výchovné a preventivní působení soudů je umožněno důsledným uplatňováním zásady veřejnosti v řízení před soudem. Pravdou je, že tato složka úkolů soudů byla v minulosti značně přeceňována.

1.2 Druhy soudnictví

Soudnictví rozlišujeme podle toho jaké státní funkce se v jejich rámci uplatňují:

- a) **soudnictví civilní** – zajišťuje rozhodování sporů mezi stranami. Čl. 90 Ústavy České republiky hovoří o ochraně práv. Podrobněji tuto otázku rozvádí zákon č. 6/2002 Sb., v platném znění hovořící o rozhodování sporů a jiných věcí patřících do pravomoci soudů podle zákonů o občanském soudním řízení. Jinak řečeno, jde o rozhodování o právech, povinnostech a právech chráněných zájmech fyzických a právnických osob a státu. Ještě podrobněji to řeší § 7 odst. 1 občanského soudního řádu, který stanoví, že v občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných, družstevních, jakož i z obchodních vztahů, pokud je neprojednávají a nerozhodují jiné orgány. Stát tu tedy plní jen funkci řešení právního konfliktu prostřednictvím soudního řízení, v němž soud vystupuje jako nezávislý třetí.
- b) **soudnictví trestní** – zajišťuje ochranu společnosti rozhodováním o vině, a je-li tato zjištěna, tak rovněž rozhodování o trestu (čl. 90 Ústavy České republiky, čl. 40 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Zákon č. 6/2002 Sb., v platném znění, hovoří o rozhodování trestních věcí. Tedy jde o rozhodování o vině obžalovaného a ukládání zákonem stanovených trestů, popřípadě jiných opatření. Stát zde tedy vedle plnění funkce řešení právních konfliktů plní i funkci, kterou můžeme charakterizovat jako ochrana společnosti proti kriminalitě.
- c) **soudnictví správní** – zajišťuje přezkoumávání rozhodnutí vydaných správními orgány ve správním řízení, což je prostředek ochrany před nezákonnými rozhodnutími veřejné správy (čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Soudnictví zde tedy řešením právních konfliktů omezuje exekutivní funkce státu.
- d) **soudnictví ústavní** – zajišťuje rozhodování o ústavnosti zákonů a zákonnosti jiných právních předpisů, popř. individuálních právních aktů a postupů (čl. 87 odst. 1 Ústavy České republiky). Funkce řešení právních konfliktů se zde promítá do oblasti funkce zákonodárné.

V rámci těchto základních druhů soudnictví můžeme rozlišovat různé oblasti soudnictví, což mnohdy závisí na tradici v jednotlivých státech. Například v rámci soudnictví civilního můžeme rozlišovat soudnictví obchodní a soudnictví pracovní. V rámci soudnictví trestního se může vyvinout jako samostatná oblast soudnictví pro mládež. Součástí správního soudnictví můžeme za samostatné oblasti považovat například soudnictví volební, soudnictví patentní, soudnictví kartelové, soudnictví pojišťovací atd.

Rozlišování jednotlivých druhů soudnictví, jak podrobně rozebírá F. Zoulík, má vliv především na to, že v každém z těchto druhů soud používá jiných právních prostředků k tomu, aby plnil svou základní funkci. Pro civilní soudnictví je charakteristické přímé řešení sporu o právo jeho rozhodnutím, pro trestní soudnictví rozhodnutí o vině a trestu, pro správní soudnictví zrušení nezákonných správních aktů, pro soudnictví ústavní rozhodnutí o protiústavnosti zákona nebo jiné právní normy. Diferenciace soudnictví má podstatný vliv i na diferenciaci soudního procesu na jeho jednotlivá odvětví. Další důsledek diferenciaci soudnictví spočívá v tom, že některé záležitosti lze řešit výlučně pouze v určitém druhu soudnictví v řízení, které je takové problematice výlučně věnováno. Diferenciace soudnictví má i určitý vliv na organizaci soudnictví, a to v tom směru, že pro některé druhy soudnictví bývá i organizačně vytvořena zvláštní soudní soustava, zejména to platí u soudnictví ústavního, v některých státech i u soudnictví správního.³

1.3 Organizační principy soudnictví

Soudnictví v právním státu má své základní charakteristické rysy odlišující moderní soudnictví od soudnictví středověkého, a jeho organizace je postavena na základních principech.

K základním charakteristickým rysům moderního soudnictví patří:

- a) specializace** – že soudy neplní jinou funkci než že vykonávají soudnictví,
- b) odbornost** – rozhodující vliv mají soudci z povolání, jež mají právnické vysokoškolské vzdělání.

Mezi základní principy, na nichž je postavena organizace moderního soudnictví patří:

- a) výkon soudní moci pouze soudem,**
- b) výkon soudní moci jménem republiky,**
- c) nezávislost soudů,**
- d) nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci,**
- e) jednota soudní soustavy,**
- f) rozhodování senátem a samosoudcem,**
- g) účast lidu na výkonu soudní moci,**
- h) rozhodování senátem a samosoudcem**
- i) účast lidu na výkonu soudní moci.**

³ Zoulík, R: *Soudy a soudnictví*, Praha 1995, s. 147–150.

1.3.1 Výkon soudní moci pouze soudem

Již v první části této kapitoly jsme upozornili na to, že samostatnost soudnictví znamená, že soudní pravomoc nemá žádný jiný státní orgán, ale i naopak, že soud nesmí svou činností nahrazovat činnosti, příslušející orgánům, jež jsou nositeli jiných státních mocí. Upozornili jsme i na případy, kdy se tak zejména v totalitním socialistickém státě stávalo, že soudní pravomoc byla přenášena na jiné státní nebo i nestátní orgány (státní notářství, hospodářská arbitráž, místní lidové soudy atd.). Tento výklad je tedy možné jen doplnit. Výklad tohoto principu totiž úzce souvisí s vymezením pojmu „soudnictví“ a „soud“. Toto vymezení v naší odborné literatuře bylo v posledních letech několikrát důkladně provedeno. Zejména v publikaci „Úvod do teorie občanského práva procesního“⁴ v níž se autoři zabývali některými teoretickými problémy občanského soudního řízení. Jejich argumentace, jež je celkem přesvědčivá, se proto přidržíme.

Autoři citované publikace zdůrazňují, že princip výkonu soudnictví pouze soudem se netýká jen formálních vztahů kompetence, ale má hluboce obsahový charakter a nelze ho tedy formalisticky vykládat tak, že výlučně soudy jsou oprávněny rozhodovat o věcech, které zákon svěřuje do kompetence soudů, popřípadě tak, že soudní rozhodnutí mohou v prvním stupni přezkoumávat a měnit jen řádné soudy vyššího stupně.

Dále autoři upozorňují, že princip výkonu soudnictví pouze soudem je nutno vykládat za pomoci obsahových kritérií tak, že soudnímu projednání podléhají všechny věci, z jejichž povahy vyplývá, že mohou být řešeny pouze nezávislým soudem. Tento závěr ovšem otevírá širokou oblast dalších problémů, neboť s odmítnutím formálního kritéria jsou spojeny značné těžkosti při obsahovém vymezení předmětu soudnictví.

Shodně například i s F. Zoulíkem, citovaní autoři zdůrazňují, že dosud nebylo dosaženo plné jednoty ani ve vymezení samotného pojmu soudnictví. Setkáváme se s několika jeho různými definicemi, z nichž prvá je založena na principu organizačním, který někdy bývá označován také jako hledisko subjektové, neboť vychází z postavení základního subjektu soudního řízení – soudu – v systému státních orgánů. Soudnictví je pak označováno jako samostatná a specifická forma činnosti státu, vykonávaná soudy jako organizačně samostatnými a nezávislými státními orgány. Tato definice je pak dále upřesňována poukazem na zákonem stanovené procesní formy, použití státního donucení atd. Přitom je ještě zdůrazňováno, že některá činnost soudů nemá povahu výkonu soudnictví.

Definice soudnictví, založená na organizačním kritériu postavení soudů mezi ostatními státními orgány má hlubší historické kořeny. Někteří významní procesualisté dospěli k závěru, že pojem soudnictví lze odlišit od pojmů vyjadřujících jinou činnost státních orgánů, zejména činnost správní pouze na základě kritéria organizačního. Soudnictví se pak jeví jako činnost

⁴ Zejména viz *Úvod do teorie občanského práva procesního*, Brno 1990, s. 97–103; *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*, I. díl, Brno, Masarykova univerzita 1993, s. 41–47.